

پیوست ۲: فراداده چیست؟

به داده‌های توصیفی درباره داده‌ها و اطلاعاتی که برای توصیف یک صفحه، در آن صفحه درج شده، فراداده (metadata) می‌گویند. مؤلف، عنوان صفحه، زبان، موضوع، و کلیدواژه‌ها از جمله عناصر این داده‌ها هستند.

هر طرح فرادادی معمولاً خصوصیات زیر را دارد:

- تعداد متناهی اجزاء،

- نام هر جزء،

- معنای هر جزء.

معمولاً ساختار معنایی، تشریح‌کننده محتوا، محل نگهداری، خصوصیات فیزیکی، نوع (مثلاً متن، تصویر، نقشه یا مدل) و شکل (نگارش چاپی، فایل الکترونیکی) منبع است. عناصر اصلی فرادادی که دسترسی به اسناد منتشرشده را فراهم می‌کنند، پدیدآورنده اثر، زمان و مکان نشر، و زمینه‌های موضوعی را شامل می‌شوند. در مورد اطلاعات غیررقومی [= غیردیجیتالی] از قبیل مواد چاپی مانند کتاب و مجله، باید عناصر فرادادی از قبیل - مثلاً - شماره بازیابی مورد استفاده در کتابخانه نیز اضافه شوند تا به مکانیابی اطلاعات کمک کند (۷، ص. ۳۷-۳۱).

مدلهای گوناگونی برای درج فراداده در صفحه‌های وب وجود دارند که به دو مدل از مهمترین آنها اشاره می‌کنیم:

- مدل «چارچوب توصیف منبع» (آردی‌اف RDF) (Resource Description Framework)،

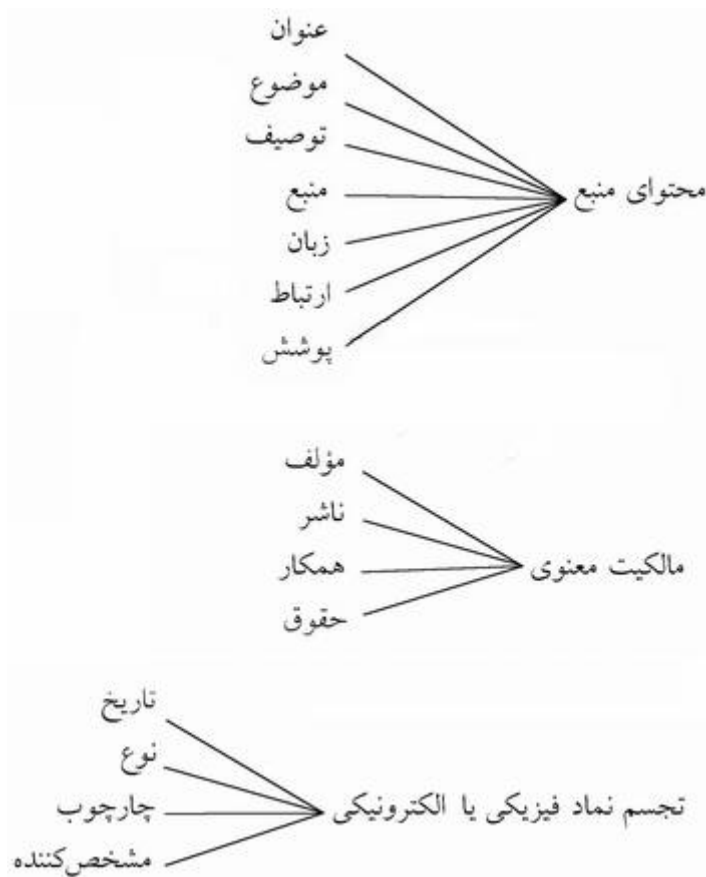
- مدل «هسته دابلین» (دی‌سی) (Dublin Core: DC).

مدل «چارچوب توصیف منبع» از سوی «کنسرسیوم وب جهانی» توصیه شده. این مدل، واژگانی را که توسط «هسته دابلین» و سایر واژگان فرادادی استاندارد پوشش داده نمی‌شوند، دربرمی‌گیرد. «کنسرسیوم وب جهانی» این مدل را بویژه برای استفاده در سندهای «ایکس‌ام‌ال» توصیه کرده است. «آردی‌اف» چهارچوبی را برای ارائه هر نوع فراداده از هر شکلواره (schema)، در سطح بسیار بالای پیچیدگی ارائه می‌دهد.

«مدل هسته دابلین» در کارگاههایی که در ۱۹۹۵ در دوبلین (اوهایو) برگزار شد توسعه یافت و شامل ۱۵ عنصر فرادادی مشترک برای رسانه‌های دیجیتالی و غیردیجیتالی (مثل کتابخانه‌های الکترونیکی، سنتی و موزه‌ها) است. «هسته دابلین» احتمالاً بیشترین کاربرد را در جهان دارد» (۶، ص ۲۵۲).

درج فراداده براساس طرح «هسته دابلین»

طبقه‌بندی عناصر براساس طرح «هسته دابلین» به‌ترتیب زیر است (۷، ص. ۳۵-۳۳ و ۸، ص ۶۲):

چگونه یک طرح فراداده ساده را در صفحه وب درج کنیم؟

صفحه وب موردنظر را در محیط ویرایشگر مناسب باز کنید و همانند الگوی زیر عمل نمایید:

```
<html>
<head>
<meta name="description" content="Iranian Information and Documentation
Center:IRANDOC main works are research, training and information service. Research
on information science, as part of IRANDOC mission is carried out by Research units">
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=windows-1256">
<meta name="Author" content="Mahmoud Bababie babaie@irandoc.ac.ir">
<meta http-equiv="library" content="#1">
<meta name="robots" content="index,follow" />
<meta name="revisit" content="7 day" />
<meta name="Keywords" content="Iran, Persian site, thesis, theses, Research,
Information, Science, Iran, Iranian , Higher Education, IRANDOC, Information Science,
Caspian Sea, Tehran, Librarian, Special Libraries, Iranian, Universities, Persian,
ASTINFO, Documentation, Terminology, Special, Libraries">
<title>"Iranian Information and Documentation Center(IRANDOC)</title>
```

«تصویر شماره ۱. الگوی ساده درج فراداده در سند «اچ تی ام ال»

اگر مایل نیستید که صفحه شما توسط موتور کاوش بازدید و نمایه شود از پرچسب زیر استفاده کنید:

```
<META NAME="ROBOTS" CONTENT="NOINDEX, NOFOLLOW">
```

الگوی درج فراداده براساس طرح «هسته دابلین»

```

<html>
<head>
<link rel="schema.DC" href="http://purl.org/dc">
<meta name="DC.Subject" content="Research; Information; Science; Iran; Iranian;
Higher Education; IRANDOC; Information Science; Middle East; IFLA; Caspian Sea;
Tehran; Librarian; Special Libraries; Iranian; Universities; Persian; Documentation;
Terminology; Special; Libraries; Republic; Islamic; Iran">
<meta name="DC.Description" content="IRANDOC was established in 1968 as an
independent research center working in the field of information sciences and
librarianship">
<meta name="DC.Date" scheme="W3CDTF" content="2003-12-25">
<meta name="DC.Type" scheme="DCMIType" content="Text">
<meta name="DC.Format" content="text/html">
<meta name="DC.Identifier" content="http://www.irandoc.ac.ir">
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=windows-1252">

```

تصویر شماره ۲. الگوی درج فراداده براساس طرح «هسته دابلین»

درج فراداده در فایل‌های «پی‌دی‌اف»

سندهای قالب «پی‌دی‌اف» نیز دارای امکان درج فراداده هستند. «برچسب»های فراداده‌ای به صورت خودکار همراه فایل «پی‌دی‌اف» تولید می‌شوند. با ویرایش این بخش از سند «پی‌دی‌اف» می‌توان داده مناسب را در سند درج و ضبط نمود.

روش ویرایش و درج فراداده

در نوار میله‌ای «اکروبات»، فایل موردنظر، و سپس گزینه را انتخاب کنید. را می‌بینید. با کلیک کردن Document properties در زیرمجموعه این گزینه، در فراداده را مشاهده Document metadata روی آن، اطلاعات موجود Document خواهید کرد. حال اگر فراداده موجود، موردنظر و، گزینه فرعی مطابق خواست شما نیست، از گزینه را انتخاب کنید. در این منو properties درباره عنوان، موضوع، Document summary امکان درج اطلاعات خود نویسنده/ ایجادکننده سند، و کلیدواژه‌ها را دارید. کلیک نمایید و سند را پس از درج اطلاعات، روی گزینه OK ضبط (save) کنید.

«برچسب»های پیش‌نماد، در سند‌های قالب «پی‌دی‌اف» حاکی از آن است که درج فراداده در این اسناد با استفاده از دو مدل «آر‌دی‌اف» و «دی‌سی» امکانپذیر است.

```

<rdf:RDF xmlns:rdf="http://www.w3.org/1999/02/22-rdf-syntax-ns#"
xmlns:iX="http://ns.adobe.com/iX/1.0/"
xmlns="http://ns.adobe.com/pdf/1.3/" xmlns:pdf="http://ns.adobe.com/pdf/1.3/">
<pdf:ModDate>2003-02-22T09:37:59+03:30</pdf:ModDate>
<pdf:Title>Information, communication and technology and Knowledge Management in
Iran</pdf:Title>
<pdf:Subject>Islamic Republic of Iran: Country Report</pdf:Subject>
<pdf:Author>Dr. Hussein Gharibi</pdf:Author>
<pdf:Keywords>IRAN, IRANDOC, Reports, Government Repoat, ASTINFO, APIN,
Islamic Republic of Iran</pdf:Keywords>
<rdf:li xml:lang='x-default'>Information, communication and technology and Knowledge
Management in Iran</rdf:li>
</rdf:Alt>
</xap:Title>

```

```
<xap:Description>
<rdf:Alt>
<rdf:li xml:lang='x-default'>Islamic Republic of Iran
Country Report</rdf:li>
</rdf:Alt>
</xap:Description>
<xap:Author>Dr. Hussein Gharibi</xap:Author>
<xap:MetadataDate>2003-02-22T09:37:59+03:30</xap:MetadataDate>
</rdf:Description>
<rdf:Description about="
xmlns='http://purl.org/dc/elements/1.1/'
xmlns:dc='http://purl.org/dc/elements/1.1/'>
<dc:title>Information, communication and
technology
and Knowledge Management in Iran</dc:title>
<dc:description>Islamic Republic of Iran
Country Report</dc:description>
<dc:creator>Dr. Hussein Gharibi</dc:creator>
</rdf:Description>
</rdf:RDF>
```

«تصویر شماره ۳. فراداده در سند «پی‌دی‌اف»